

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 18 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі члени по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми вивеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год пополудня

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Ческе пропамятне письмо.

(X) В четвергових віденських дневниках появило ся пропамятне письмо чеської шляхти, молодоческих послів і католицко-національних чеських послів яко відповідь на німецьку різдвяну програму. Після різкого виступлення чеських послів супроти оповіщених перед скликанєм державної ради «основ» д-ра Кербера, можна се пропамятне чеське письмо всеж таки уважати певним поступом в справі німецько-чеського порозуміння. Вже сама та обставина, що Чехи взагалі виступили із своїми пропозиціями у відповідь на німецьку програму, має певну вагу. Що чеське пропамятне письмо не може бути схожим що-до змісту з німецькою програмою, се кождий наперед знав добре, бо инакше не було би великого труду, щоби обі народности погодити з собою. Найважнійша однак і найнебезпечнійша ріжниця обидвох програм є в тім, де говорить ся про край, в яких має бути управильнене язикове питанє. Німецькі послы з Чех заявляли рішучо (і під тим услівєм німецькі послы споза Чех згодили ся на се), що німецька програма обмежає ся виключно на Чехи. Чеське пропамятне письмо домагає ся, щоби полагоджено язикове питанє рівночасно у всіх краях чеської корони, в Чехах, Моравії і Шлезку. Дальші ріжниці між німецькою а чеською пропозицією є ось які: супроти домагання Німців, щоби полагоду національного спору попередила реформа адміністрації на основі поділу Чех на округи, ставлять Чехи домаганє: наперед управильнене язикового питаня а відтак поділ на округи. Признанє чеської мови у внутрішнім урядованю вчислюванєм подрібних случаїв відкидають Чехи, а домагають ся повної рівноправности обидвох мов у внутрішній службі, окрім війська. Інші спірні питаня, школи для меншостей, заведенє національних курій, охорону національних меншостей, управильнене уживаня мови в автономічних властях і т. п. уважає чеське пропамятне письмо легкою справою з огляду на значне число підготовних робіт починених в тім напрямі.

З огляду на велику вагу сего пропамятного письма чеського подаємо єго в повній основі:

«Представники консервативної чеської шляхти, молодоческого клубу і католицко-національного стороництва в Моравії потверджують, що одержали пропозицію німецьких послів з Чех.

«Не хвилеве політичне положенє, лише будуччина і могутність становища держави, яка стілько страдає задля національної боротьби, що обмежає ся тепер на чеські край, вимагають рішучо мирної полагоди бодай найбільш пекучих спірних питань. Не лише розвязка предстоячих великих задач законодавства, але й цілий економічний соціальний і культурний розвиток народів і держави в напрямі здорового поступу є зависимі від того, чи на останку поведе ся, національні питаня

в цілій державі, а не лише там, де німецьке населенє находить ся в меншости, бодай о стілько полагодити, щоби они перестали бути елементом заколоту і ненавистию палаючої боротьби, в якій ми всі без ріжницї страдаємо.

Некористи німецької програми.

«Виходячи з сего становища, думаємо одначе, що пропозиції німецьких послів з Чех мають передовсім одну велику недочаду, яка прямо виключає підготовленє національного мира, іменно ту, що обмежає ся єдино до Чех. Без рівнобіжної акції до примиреня в Моравії, без узглядненя оправданих домагань чеського і польского населеня в Шлезку є всяке змаганє до порозуміння між Чехами а Німцями згори безвиглядне. Раз вже для того, позаяк язикові права не в кождім краю, заселенім спільно Чехами і Німцями, инакше повинні бути полагожені, лише щоби окремі відносини, в яких Німці живуть в тих краях, узгляднити, а відтак, позаяк мир в Чехах і рівночасне продовженє національної боротьби в Моравії і Шлезку задля національної солідарности Німців і Чехів в усіх трьох чеських краях не дав би спокою державі і ніякої поруки мирного розвитку наших публичних відносин.

«Безуспішність чесько-моравської угодової конференції в 1900. р. не може в тім згляді відстрашувати, позаяк єї безуспішність мала інші причини і поводи, як змаганє, щоби між Німцями і Чехами всюди привернути мир, де они заселяють один край. Досвід сеї конференції з 1900. р. доказали іменно, що не предмети переговорів, але метода трактованя так великого обсягу спірних питань є найміродайнїна для успіху порозуміння.

«А іменно метода пропозиції німецьких послів з Чех здає ся нам такою, що не зможе довести до порозуміння. Мимо неможливого обмеженя лише на Чехи, мимо дуже малої уступчивости супроти інших домагань оправданих наших, може вже та обставина вельми обнизити надії на порозумінє, що розвязку язикового питаня зроблено зависимою від розвязки одної з найтруднійших адміністраційних реформ, від децентралізації державних і автономічних властей. Приймаючи однак гадки німецької програми що-до розвязки групами цілого обсягу спірних питань, чуємо ся обовязаними, предложити иншу дорогу і иншу основу до пересправ.

Предлоги Чехів.

«По нашій думці є іменно розвязка язикового питаня в державних урядах, як се в 1900. р. ясно добачувано вступною головною вимогою для розвязки всіх інших проблемів. А ся розвязка не є зовсім така трудна, позаяк язикові домаганя чеського народу не вимагають нового права, нових уступок, лише переведенє обовязуючих законів було зависиме від призову одного або більше стороництв.

«Переговори могли би займатися ли-

ше питанєм, як ті правні постанови що-до уживаня язиків мали би бути переведені виконними властями на всіх областях державної управи. В тім згляді займають чеські послы ось яке становище:

Внутрішня чеська мова урядова.

Після історичного розвитку і обовязуючих основних законів державних мають обидві краєві мови рівне право що до уживаня в цілім краю і для того чеські послы не можуть допустити, щоби ті основні засади язикового права в якій небудь спосіб мали бути нарушені. Таким неможливим нарушенєм обовязуючих законів мусіли би ми уважати, наколи би уживанє чеської мови у внутрішнім урядованю допущено лише в поодиноких случаях, які мали би бути подрібно наведені, позаяк се не було би нічим иншим, як заведенєм німецької державної мови de jure і de facto, на що не може згодити ся ніяке чеське стороництво. Навпаки мусимо при тім обставити, щоби право уживаня обидвох краєвих мов у внутрішній службі було управильнене для всієї області чеських країв. При тім хочемо лише замітити мимоходом, що заступники чеського народу не роблять ніякого заміту супроти єдности мови війська, о скілько се для удержаня армії монархії є необхідно потрібне. Само про себе розуміє ся, що ми ніколи не приложимо рук до законної установи німецької мови яко державної або посередничої.

(Дальше буде).

Страйкова дебата в радї державній.

Відповідь п. Романчука.

Висока палато! Незавидна припадає мені задача, що мушу по майже чотиродневній дебаті і по довшій світлій бесіді мого попередника (пос. Дашинського) промовляти ще, і то в так пізній порі, коли дуже багато послів спішать ся уже до дому. А предінь не можу зречи ся кінцевого слова, бо справа се надто важна не тільки для Русинів але і для цілої держави. Теперішня розправа над галицьким хліборобским страйком перейшла в розправу над відносинами галицьких злиденників до великої посілости, ба навіть в розправу над відносинами галицьких Русинів до Поляків. Стало ся так, як з тою рікою, що через дощі виступить з берегів і позаливає поля. Уважаю се обовязком внескодавця, завернути ріку назад в її русло. Для того буду по можности тримати ся річи, хоч годі мені буде поминути й справи, порушені тут мимоходом. Зачну по черзі насамперед від інтерпеляції польского Кола. Ся інтерпеляція виглядає мені так, мов би вийшла з тісної голови сільского панка. Ті панове у своїй інтерпеляції не знають нічого, лише агітацію і анархізм. Та се вже річи старі і давно забуті, так що таке поважне Коло польске не повинно би показувати ся тут з ними.

Було то ще перед девяти роками, в р. 1893, коли у східній Галичині проявив ся не страйк, а ваглий вихід до Росії. За кілька неділь тисячі руских селян покинули нагло рідну землю і пішли за кордон. Я вніс тоді в тій справі інтер-

пеляцію в парламенті. Тоді руский клуб хвилево ліше жив з польським Колом, ніж тепер; а що мені залежало на тім, щоби всі галицькі послы постоляли за справу, то я удав ся до старшини польского Коло, до ексц. Яворского, щоби й він попер інтерпеляцію. Але мені відказано, що польське Коло не підпише інтерпеляції, бо инакше задівляє ся на причини виселеня, ніж ми, хоч я в мойй інтерпеляції зовсім не ударив на дідичів. Ото я бачив причину передовсім в нужді, а польське Коло чи то его старшина уважали єдино агітацию за ирчинну того виселеня. І тепер по девяти роках повтарає ся знов те саме: агітациа тай лише агітациа нібито могла так розворушити селян в близько 500 громадах і 24 повітах, що они взяли ся до так великанського страйку! Се вже така простодушність, що йде поза звичайні межі. Та й шеж і про анархізм говорить ся в тій інтерпеляції! Не знаю, що ті пани, що підписали її, властиво звуть анархізмом; але коли справді був в Галичині який анархізм, то не по стороні страйкуючих селян, а по стороні галицьких властей, бо тут кождий міг усе робити на власну руку, не оглядаючись на закони, на мораль, на людянність.

Переходжу тепер до заяви правительства. П. президент міністрів поспішив ся висказати свій погляд на наглй внесена, як і відповісти на інтерпеляцію польского Коло. Головний зміст відповіді правительства є, думаю, такий: Трохи Вашої правди і трохи Вашої правди; але Поляки мають 65 послів. Я не могу без них обійти ся, ддятого муму з ними тримати. Дайте Ви мені 65 послів, то буду з Вами тримати. Може то й вигідна політика для міністра, що лише хоче пересмикнути ся; але не повинен так поступати державний керманіч, бо ему ходити повинно не о хвилеву вигоду, а одобрю цілої держави.

Его ексцеленция покликав ся тут на справозданя, які, розуміє ся, дістав від галицьких властей. І мені пригадує ся той день — було то 7 цвітня 1897. — як гр. Бадені, коли говорено тут про галицькі вибори, читав нам також справозданя галицьких властей про ті вибори. І що-ж показало ся? Що в тих справозданях були грубі очевидні брехні, котрі по части таки зараз можна було виказати, а почасти виказались они аж пізнійше. Наведу лише один примір такої грубої лажі: гр. Бадені правив тут, що мов би то одному прихильному до правительства селянинови розвалено велику хату; а тимчасом показало ся, що той дім стояв собі цілїський без найменшого ушкодження. А що правительтво такими грубими лажами не могло, розуміє ся, очистити ся, то 78 послів виступило тоді з внесенем на поставленє президента міністрів Баде-

нього в стан обжалованя і в тім внесено вказали також по черзі ті ложі.

(Дальше буде).

Зденервоване.

Поява Вшеполяків та їх агітациі в імя «народового еґоїзму» викликали в послїдних часах в Галичині такий шовінізм і роздвоєнє між обома народами, замешкуючими край, що приходить не то до зайлості, ал' прямо до зденервованя по обох сторонах. Ми вже доволі підносили появляючі ся ріжні неправдиві закиди та обвиненя польської праси на тему «русского гайдамацтва» і ті ріжні пльни та способи на знищенє Руси — все те є лише доказом зденервованя польської праси і суспільности, бо чейже ніхто з нормальними нервами не може надїяти ся знищити, або спольонїзувати сей нарід, який перетревав тисячлітні негоди після зради всіх своїх інтелігентних та маєтнійших сил — та вже майже від сотки літ находить ся в фазі постійного і жвавого розвою.

Як сказано, ми вже досить писали про те, а тепер хочемо приглянути ся і самим собі, бо і по нашій стороні добачуємо у деяких чинників поступки і вискази, які можуть походити лише із зденервованя, що відбирає розвагу і розум, а попихає безцільно до скрайностей. Уже погроза пос. Романчука в парламенті здивувала розважних політків, так само як і відповідь ему п. Гломбинського, який поставив ся до очий Романчукові і заявив, що готов бити ся на житє і смерть — викликала загальний несмак — а навіть в заграничній польській прасі.

Не привязуємо ваги до таких кличів та погроз, які пр. кидають «Гайдамаки», бо хотїй они і можуть стати шкідними, однак не впливають на загальний хід народної політики та організацію праці. Є се впрочім природною реакцією на такі-ж напасти польської провінціальної та брукової столичної праси, яка нераз посуває ся до того, що прямо негує існуванє Русинів на Руси. І так пр. тижневник «Ojczyzna» виводить «історично», що Галичина давнійше називала ся «Терлєтина» (!) була цілковитою пустинею (!), а польські пани заселили єї мазурским колонїстом (?), тому ціла ся земля є польскою а не рускою і все населенє є лише зрутенїзованими Поляками.

Такі історичні виводи та відгребуванє історичних подій і ключів стає простою ісеїстичнею. Істория іде та не вертає; в неї треба вчити ся, а не завертати єї. Нині вже инакше лицарство та инакше козацтво можливе на сьвітї, як

у давних кошах, инші завданя стають перед людьми та инші способи і дороги ведуть до цілі. Тому стає дивним, коли «Діло», зазиваючи до страйку та бойкоту протав польської навали, на випадок, колиб і се не вистарчило, — висказує ся:

«Діло» візвало до страйку і бойкоту протав польської навали, а колиб се не вистарчило, то — висказало ся — ми зуміємо вїйти на дорогу давної історичної борби та піти слїдами наших предків. А скоро сестережемо, що зближає ся рішуча хвиля, в якій будемо мусїли виступити, тоді Галичина займе ся такою луною братовбійчої борби, якої полумїнь відобе ся далеко поза границями краю, а руский нарід найде в широкім сьвітї сильних союзників!»

Поминаємо ті голоси і коментарі польської праси, які посипали ся задля сего уступу. Що они старали ся можливо найбільше користий осягнути з тої загонистости зденервованого дневникаря, се зрозуміло кождому. І хотїй прецінь нині не вірить ніхто в якісь насильні способи борби, бо они були би найбільшим нещастєм для кождого народа, що на десятки літ цофнуло би его назад в культурнім розвою і економічній силї, то — завдяки нерозважному висказови одивиді, заміщеному в «Ділі» — тотя «братобійча борба» зробила сензацию і стала немов квестивю дня, яка від кількох тижнів товче ся по польській прасі.

Тож цікаво буде почути голос з неї бодай тих тихих союзників наших націонал-демократів з «Діла», від яких они зазичили не лише свою назву, але і людий для звісного переведеня реформи після банкруцтва консолїдації. Отже соціалістичний орган *Naprzód* пише в сій квестії: «Не розуміємо добре, що значить в кровавих ворожбах шовініста з «Діла» слово: «братобійча борба». Чиж би кровю набіглими очима переочив се слово, яке говорить прецінь про «братерство» межі обома народами? Чиж би се була лише неконтрольована хвиля, яка пригадує несправедливому мозкови, що поза его ненавистію є ще і якісь великі «братерства» на сьвітї, що людєкїсть не завжди має бути «племенем Кїйна?»

«Як-раз ми маємо право до таких питань, ми, польські соціалїсти, які і в нашім народі підняли бїй з канїбалістичним націоналізмом, ми, які стоїмо рамя при рамени з нашими братьми і товаришами з руско-української соціалістичної партії, ми, що зложили докази, що побіч людодїчних інстинктів, є в кождім народі скарби солїдарности і людських почувань — братерства.

«Нехай шовініст з «Діла» гляне на етнографічну карту східної Галичини, а побачить около

Др. В. Щурат.

Гімназіальна пропедевтика філософії.

(По поводї анкети краєвої Ради шкільної).

Зле з грїшником, скоро гадає поправлятись. Мабуть і з наукою пропедевтики філософії в наших гімназіях недобре, коли вже краєва Рада шкільна устроює анкету в справі реформи тої науки. Але як у всякім лиху вже сама сьвідомість его являєть ся пожаданим заповітом поправи, так двїчі пожаданою повинна явитись та акція, до якої краєва Рада шкільна дала поважний почин устроєнем анкети. За те-ж належить ся їй повне признанє.

Наради анкети виповняли три засїданя (на днях 19—20. в. ст. грудня 1902). Предложеної анкетї реферат д-ра Фр. Майхровича обіймив найважнійші квестї в справі реформи гімназіальної науки пропедевтики. Повторити їх — значить, вказати на дотепершні недостатки в науці того предмету. Отсе ті квестї:

1. Чи логїки і психології мають ся навчати в наших гімназіях в такім порядку, як доси, чи в противім: психології в VII кл., а логїки в VIII кл.?
2. Яким робом можна-б найскорше прийти до добрих підручників для науки пропедевтики філософії?
3. Як придбати для тих предметів кваліфікованих учителїв?

4. Яких способів належить ужити в цілі заповненя науці пожаданих успіхів?

Після довгої дискусії результат голосованя випав такий:

I. Внесенє д-ра М. Сабата: щоб в першім курсі VII кл. вчити з психології науки пізнаня, в другім — логїки, а в VIII кл., повторивши психологічний матерїал VII кл. вчити дальше психології — відкинено всіма голосами протав одного.

II. За зміною порядку наукових предметів (психологія в VII кл., а логїка в VIII кл.) заявилось пять голосів, протав зміни — також пять. Надто один член анкети (др. К. Твардовський) голосуючи протав зміни, заявив додатково, що не протавить ся введеню тої зміни в кількох гімназіях — на пробу.

III. Однодушно всі згодились на те, що новий підручник логїки повинен бути ориґинальний, а пожаданим було-б, щоб автор логїки написав також психологію.

IV. Ухваливши не творити спеціальної комісії для укладу програми підручників, згодились анкета на те, що автор підручників обовязаний буде узглядити такі вказівки.

При укладі підручника логїки:

- а) Книжка, संबідна від логїчного формалїзму, повинна числїти ся з найновїшими результатами психологічних дослідів над законами мисленя, не попадаючи однак в психологізм;
- б) необхідно конечні відомости з психології мають попередити науку логїки;

в) метафізичних квестій не тикати в льогїці зовсім, а в психології лиш о стільки, о скільки вони конечно потрібні;

г) книжка повинна бути написана звязко, приступно, стояти на висоті науки і числитись з часом, визначеним для предмету;

д) книжка має подати ясні понятя основних способів научного дослїду, ілюстровані примірами подаваних в гімназії наук;

е) історичний погляд на повстанє і розвій науки логїки і психології належить подати коротко і принагідно в текстї книжки, а не в формі вступу чи закінченя.

При укладі підручника психології:

з) книжку Люкаса-Лїнднера з деякими змінами можна уважати за відповідну;

ж) фізіологічні відомости обмежити треба до того, що справді може причинитись до виясненя і зрозуміня психологічних явищ та їх взаїмних відносин, а за те належить узглядити основні психічні закони, як асоциацию, вираву, навик і т. д.

Заявила також анкета, що окрема Хрестоматія, в якій поміщено-б виїмки з філософічних трактатів (Плятона, Цицерона, св. Августина, Картезия і новїших англїйських та французьких) була-б пожадана.

V. З гадок та бажань, що виринули з дискусії на тему: як придбати для науки пропедевтики філософії кваліфікованих учителїв? — прийнято однодушно:

а) щоб краєва Рада шкільна, оголошуючи конкурси на посади професорів математики (фі-

50 судових повітів, в яких на 100 людей є 25 до 50 Поляків. І сих Поляків, що четвертину чи половину населення має Русин уважати за ворогів, гірших від зарази? Кожний їх рух, кождий судоріг має бути для него предметом страху? Таж се шал, а не політика, се відворотна сторона шовіністичних божевільників та злочинців в польській праці у Львові, а не жадне народне відроджене Русинів!

(Конець буде).

Н О В И Н К И

— **Календар.** В середу: руско-кат. Даниїла стовпника; рим. кат. Адама і Еви. — В четвер: руско-кат. Спиридона; рим. кат. *Рождество Христова.*

— **Відчит проф. д-ра Василя Щурата** п.з. Три національні гимни: «Мир вам братя», «Ще не вмерла Україна» і «Не пора» відбуде ся заходом Тов-а ім. Котляревского в суботу дня 27. с. м. в салі «Рускої Бесіди» у Львові. Початок точно о год. пів до 7. вечером. Вступ вільний. О як найчисленнійшу участь просять. — *Виділ Тов-а ім. Котляревского.*

— **Загальні збори «Народної Ради»** у Львові. Виділ політичного товариства „Народна Рада“ у Львові оголошує, що загальні збори товариства відбудуть ся у Львові дня 25. н. ст. грудня 1902. о 10. год. рано в комнаті тов-а «Руска Бесіда» з таким порядком нарад: 1) Справоздане з діяльності за останній рік 2) Вибір нового виділу. 3) Внесення членів.

— **Зі Стрия** Ювілейний концерт в честь 25-літнього Понтифікату Св. Отця Льва Папи римського відбуде ся дня 1. січня (н. ст.) 1903. під протекторатом Вереосв. Митрополита Кир Андрея в великій салі «Народного Дому» в Стрию при участі «Стрийського Бояна», меццосопраністки Вп. п. Марії Маєрової і повної оркестри 15. н. н. під особистою управою капелмайстра Конопаска. Програма: 1. Кантата в честь Его Святости Папи Льва XIII. 2. Відчит. 3. Оркестра — сольо. 4. Боршнянський: «Блажен Муж...» хор мішаний «Стр. Бояна» з фігармонією. 5. Сольо-сьпів В. П. Маєрової з фортепяном. 6. Боршнянський: «Скажи ми Господи...» хор мішаний «Стр. Бояна» з фігармонією. 7. Сольо-сьпів В. П. Маєрової з оркестрою. 8. Оркестра — сольо. 9. Сичинський: «Лічу в неволі...» хор мішаний «Стр. Бояна» з сольом теноровим і з оркестрою. Початок точно і безусловно о год. 7. вечером, а підчас продукцій двері салі будуть зачинені. Ціни місяць: крісло I-рядне 2 К, крісло II-рядне 1 К 50 сот., партер 50 сот., галерія 30 сот. Білетів вчасно дістати можна в «Нар. Торговлі» в Стрию. Дохід призначений на добродійні цілі.

— **З Городенки.** Загальні збори тов-а «Руска Бесіда» в Городенці відбудуть ся дня 1. н. ст. січня 1903. в комнатах «Народного Дому».

— **З Заліщик.** З початком слідуючого року отвирас «Народна Торговля» свою філію в Заліщиках, а тамошня інтелігенція засновує руске касинове товариство.

зика і класичної філософії) востерігала першенство кандидатам з кваліфікацією для пропедевтики філософії;

б) щоб краєва Рада шкільна постаралась як найскорше о утворене чотирох стипендій для тих студентів львівського і краківського університету, що зобов'язались би зробити учительський іспит з пропедевтики філософії;

в) щоб краєва Рада шкільна порозумілась з краєвими університетами в справі устроєння потрібних для учителів пропедевтики вакаційних курсів;

г) щоб краєва Рада шкільна кваліфіковані учительські сили вислала в цілі дальшого образоваія до взірцевих педагогічних інститутів в Австрії і за границями (Гран, Берлин, Копенгага, Париж).

Отсе і всі ухвали анкети. Підчас коли ухвали І—ІІ дають відповідь на 1. квестию реферату, ухвали ІІІ—ІV. — на 2. квестию, а ухвали V. — на третю, то на четверту: яких способів належить жити в цілі забезпечення науки пожаданих успіхів? — нема властиво відповіді. Значить се, що або три попередні квестиї вищернали все і в наслідок того четверта явила ся злишня, або була вона властиво тою квестию, яку сам референт виймив зпід парад анкети: чи належить пропедевтику філософії зробити предметом іспиту зрілості? Референт перший спротивив ся тому і квестія відразу упала.

(Дальше буде.)

— **Галицький сойм.** Дневний порядок 1. засідань сойму, яке відбуде ся в понеділок дня 29. с. м. о 10. год. рано, обіймає перші читання справоздань краєвого виділу: 1) про замкнене рахунків краєвого фонду за 1901. р. 2) про прелімінар бюджету кр. фондів на 1903. р. 3) про бюджетову провізорию на перші три місяці 1903. р. 4) в справі побору краєвої оплати консумційної від пива. (Справоздавец пос. Романович).

— **З Камінки струмілової** пишуть нам: В тутешній народній школі, як взагалі на «Kresack» є язык викладний «ojczyzny» — польський, хоть більшість становлять тут Русини. Як впливає корисно той «ojczyzny» язык викладний в школі на руских учеників, докажу копією з задачі шкільної ученика V. класи Русина. Ось ся задача: «Опис осені. Осінь єсть аретою порою року. Осінь тварає через три місяці серпень, (!) вересень, жовтень. В осені дозрівлюють всі овочі. В осуні жокніють листя і падають а дерева зостають нагі. В осені копніють бульбу. В осені рілляники орять і сіють жуто і пшецуци. — Лехнуьк Юан». — Так пише ученик V. класи, Русин, рідною мовою!

A. B.

— **Самзубійство лат. пароха** Кс. Ковіцький, парох в Гурці ксцельській, застрілів ся оноді під впливом чорної меланхолії.

— **З львівського університету.** Цісар іменував приватного доцента кс. д-ра Матея Святницького надзвичайним професором спеціальної догматики на теологічному відділі.

— **Еміграція до Америки.** Як звісно, послі Барвінський, Стоян і тов. поставили в державній раді внесенє в справі еміграції до Америки. Між мотивами внесенєа находимо замітні числа що-до американської еміграції, тому по часті наведемо їх тут: В Сполучених Державах півн. Америки після урядових дат мешкає 1.020.000 переселенців з Австрії. З сего числа припадає на Поляків і жидів 350.000, на Русинів 150.000, на Чехів 40.000, Словінців і Німців по 65.000, на інших полудневих Славян 15.000, а на Італійців 5.000. — В 1900/1. році прибуло до півн. Америки 114.847 осіб з Австрії, а в 1901/2 р. число імігрантів змогло ся до 171.989 осіб. — Від 1875. до 1879. р. австрійські імігранти видали на перевіз морем 3 мільони доларів, а з собою привезли до Спол. Держав 2.846.000 дол.

В полудневій Америці є австрійських поселенців: В Параві 75.000, в Санта Катаріна 5.000, в прочих краях Бразилії 100.000, а в Аргентині до 30.000.

— **Рух поїздів на шляхах Борки великі-Грималів і Товмач** Палагичі задля сніжної замети здержано аж до відкликания.

— **Нещасна пригода.** На стації Муніла коло Ярослава поїзд переїхав на смерть Анну Шосткевич, в хвили, коли она вистіла з вагона мимо того, що на сій стації не вільно подорожним всідати ані висідати з поїзду.

— **Проти філі.** Славний музик Маскані, про якого арештоване в Новім Йорку доносили недавно часописи, дав оноді концерт в сій місті в театрі на Геральдсквер. Маскані бояв ся демонстрації зі сторони новоїорських музикантів і постарав ся о 50 поліціантів, котрі проводили цілу яго оркестру з пристаї до сotelів і стерегли яго і оркестру перед наастями новоїорських музикантів. Перед концертом члени оркестри застрайкували, але Маскані виплатив їм сейчас гажу з гори, а вдоволені музиканти жертвували ему другого дня на яго уродини золотий ланцух. Американцям подобала ся така рішучість Масканіого і на найблизшій концерті зробили ему овацію та жертвували золотий перстень з брилянтами. З Нового Йорку поїхав Маскані до Нью-Брсей.

— **Телеграма довола землі.** З Оттави доносять, що там дня 16. с. м. пробовано новий британський кабель довола землі. Директор телеграфу Сер Флемінг вислав телеграму до бурмістра в Оттаві. Телеграма потребувала 6 годян і 3 мінут часу, щобі перейти всі посередні стації і вернути до Оттави. Межи падачею в Брібан і Лондоні минуло 18 мінут. На просторі межи Лондоном а Брібан треба було 5 годян і 45 мінут часу.

Посмертні оловістки.

— **Наталка Чапельська,** одинока донька о. Івана Чапельського крилошанина митроп. капітули, упокоїла ся по тяжкій недузі в 22. р. жита в Яйківцях (с. в. Гніздячів-Кохавина). Похорони відбудуть ся дня 25. грудня перед пол. В. і. п.!

Наука, штука, література.

В концерті «Льв. Фільгармонії» з 20. грудня взяла участь пані Маруша Челяньска, бушла артистка праскої опери, соопрацівка о розлогії голосовій скалі. Пані Челяньска відєспівала з житем арию Сантуца з «Cavaleria rusticana», а від-

так «Чорні очи» Галля і Нєвядомского «Болєро» в супроводі оркестри. В сїм концерті, як і другім з 21. грудня почули ми також молоденьку ученицю праскої консерваторії (професора Шевчука) п-ну Амалію, Геллерівну. Адептка штуки виконала концерт (ч. 2) d moll Вінявского в супроводі оркестри, відтак Pica «Moto perpetuo», Паганінього Мойсея варіяцією sur G), Вруха концерт g-moll, Паганінього «Andante», відтак Вінявского «Руский карнавал», а надпрограмово «Серенаду» незвісного нам композитора французского і варіяції Венявского на тему московської пісні «Матушка-галаубошка». П-на Геллер з легкостію поконує вже всякі техвічні трудности скрипкарські, відзначає ся хорощим тоном в кантіленах, чистою інтонацією, хоч ще з огляду на свій молоденький вік не вносить в свою гру артистичного полету. Публика прийняла молоду артистку дуже привітливо. Оркестральні продукції випали як завсїгда, знаменито. З новостий мали ми нагоду почути увертуру до опери «Веселі куми» Ніколайого і Берліоца «Танець блудних огників». З повторених продукцій оркестральних виконано з знаменитою прецизією увертуру до «Carmen» Бізета і новні оркестрального блиску дві пригравки до Льогенгіна.

H. B.

— **Із нашого театру.** (Допись з Коломиї). Є на світі річи та ситуації, що самі по собі зовсім не сьмішні, але прикрі й невїдрані, а осьмішують їх лиш випадкові обставини. Прим. се зовсім нічо сьмішного, як два батьки-вдівці турбують ся долею своїх 12 (5 + 7) дочок, які ані раз не виходять за муж. Се справа не до сьміху, коли суспільні обставини силують батьків «полювати на мужів» для своїх дочок. Та коли ті батьки примховаті, скупендрыги, коли вони ждуть конче богатих зятів — тоді справа стає сьмішною. І на тій основі зладив Кропивницький свою комедію «Перехитрили». На такій основі вдало-б ся щось красивого зробити, бо у «Перехитрили» попадає коміка дуже часто в карикатурність, бувають сцени зовсім нудні, що в комедії зовсім не пригоже. Сцена на леваді в ІІІ дії та інтрига слуг з Нечипором — таки дуже неолоадні.

В комедії гарно змальований лиш один характер примховатого скупендрыги Кукси, і п. Підвисоцькый вивів його як сьлід. Треба прямо його подивляти, що помімо нечайного хриплення одолів свою ролю віддати так, що кождьське словечко було зрозуміле — тож не диво, що публіка горячо його оплескувала. Дранко (п. Гембицький) кричав та плював здорово, не диво-ж, що не міг дати ладу і в своїй хаті. Із слуг визначав ся Антон (п. Рубчак); Василь (п. Петрович) грав також добре, тільки в ІІ дії із його інтерпретації зовсім не було ясно, чи він таки такий плаксіій, чи лиш такого удає на журбу велику Горини (п. Кравчуківна). П. Рубчакова в ролі Оришки чи там «Ворижки» була дуже добра. Нечипір (п. Нижанковський) атовав «молодат» вповні добре. Скакунець в інтерпретації п. Шеремети виходив доволі природно, а за куплет про еміграцію зібрав гучні оплески. Сватами й евахами були пп. Даків і Леонтович та пп. Левинєць і Косакова та їх ролі після інтенцій автора ограничали ся лиш до самої присутности на сцені. Публики як на 18 го та як на таку знаму річ було досить, хоч було би пожадано, щоб бувало єї у нашому театрі більше, чим єї в на ділі вже через кілька представлень.

Олег Сатур.

— **Дзвінок ч. 24,** з дня 20. грудня 1902. Зміст: Від Редакції. — *Уляна Кравченко:* Під Сьвятій Вечер. — *Е. Ярошинська:* Перед Новим Рокм. Два жерела. — Барона фон Мюнхгаузена дивні подорожі й пригоди на суходолі й воді. — *Еог. Мандичевський:* Вітчизна. — *Лєв Толстой:* Оповідання із фізики.

— **Репертуар Львівської Фільгармонії.** Ві вторник 23. грудня «симфонічний концерт». Програма: 1. Бізет: Увертура до оп. «Кармен» 2. Лішт: Поємат симфонічний «Орфея» — П. Бетовен: Самфонія ч. 4. — Ш. І. а) Гріг: Норвейскі танці (ч. 3) б) Лядов: «Граюча табакерка» 2. Свенсен: Равсондія ч. 4.

В четвер 25. грудня «популярний концерт» на дохід фонду скорой помочи для членів оркестри Фільгармонії (в програмі продукції концертмайстрів В. Гумля і Фр. Шімунка).

В суботу 27. грудня «великий концерт фільгармонічний» при співучасті Станислави Висоцької, драм. арт. театру міського в Кракові і тов. співвадкого «Лютня».

Телеграми.

Відень, 23. грудня. Вчєра отворено сойми горішньої Австрії і Передаруданії.

Берно, 23. грудня. Моравський сойм прийняв 6-місячну бюджетову провізорию.

Будапешт, 23. грудня. Палата вельмож угорського сойму прийняла бюджетову провізорию.

Букарешт, 23. грудня. Тутешній австро-угорський амбасадор Палявічія одержав візване до Відня, аби здати справу в ситуації в Македонії. В дипломатичних кругах удержує ся чутка, що в половині марця 1903. р. стрітять ся в Абазії цїсар Франц Йосиф з німецьким цїсарем Вільгельмом і румунським королем, аби поговорити з ними про балканську справу.

Кадикс, 22. грудня. Тутешні власти не дозволили висісти з корабля анархістам, що приїхали з Венецуелі.

Новий Йорк, 23. грудня. New York Journal доносить, що президент Венецуелі, Кастро, тяжко занедужав.

Німці наміряють приступити до блокади венецуельських фортів, а блокада буде мати характер воєнний.

COLOSSEUM Ernesta Thorna
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Ссїшна
Найславнїша програма!
від 1. до 16. грудня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) Увертура. Реклямограф. 2) Gizela Konrady, тирольська співачка. 3) Ernesto Felden, блискавичний трансформатор. 4) Hohenfels, польська співачка. 5) George Jackson, мурин-ексцентрик. 6) Дружина Александров, українські співачки і танцюристи. 7) Орхестра. 8) Арабська дружина Hadji Mohamed. 9. La belle et Celebre Heliosa Titcomb, зі своїм тансером Стефаном Moscagno, полуднево-американська співачка і тансерка. 10) Григорий Hartman, ілюзіонїст. 11) Американський біоскоп, Алї Баба і 40 опрїшків. 12) Марш.

Що дня о 8. год. вечером велике представлєне. В неділю і свята два представлєня. Щоп'ятницї High-Life представлєне. Білєти вчаснїше можна замовляти і вабути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Читайте! **Читайте!**

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видає сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗІЯ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір європейських клясиків, сторїн 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надїсланєм 2 кор. 30 сот. на адресу: **КАНЦЕЛЯРІЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Начерки можна набувати в Ставропигійській Книгарни у Львові по цїні 2 К за гарно оправл. примірник. (з почт. пересил. по 45 сот. більше).

Олекси Кузьми
I. том

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень
Львів, ринок ч 10. (дім „Просьвіти“).

є одиноком руским Товариством асекураційним,
Фонди „Дністра“ з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервовий	386 402 кор. 83 сот.
Резерва премї	205 227 „ — „
Резерва спеціальна	6 000 „ — „
Фонд емеритальний	47 753 „ 76 „
разом 645.383 кор. 59 сот.	

„Дністер“ обезпечає будинки як також збіже і пашу против шкід огневих. Всїтри ВП. Ординарияти припоручили „Дністер“ Вєч. Духовенству і всїм вірним.

Оплата премїї в „Дністрі“ є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє

„Дністер“ межі своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%.

Шкоди виплачує „Дністер“ дуже скоро, а оцінку шкід переводить разом з делегатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив „Дністер“ 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члени „Дністра“ можуть без перешкоди зятягати позички в Банку краєвїм і касах ощадности, бо каси ті приймають полїси „Дністра“ при позичках гіпотечних.

На жите можна обезпечити через „Дністер“ — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти і т. д. — краківським Товаристві, а з провізїї від тих обезпечень відступає „Дністер“ часть на рускі добродїїні цїли.

Агенції передає „Дністер“ радо селянам, господарям, особливо де нема „Дністра“. Агенти заробили 349.486 кор. провізїї.

Селяне! убігайте ся тільки о агенції „Дністра“.

Від огню обезпечайте ся тільки в „Дністрі“.

На жите обезпечайте ся тільки через „Дністер“.

Всїлякі
КУПОНИ
вильосованї
цїнні паперї

виплачує без потрученя
провїзїї або коштів

Контора вимїни
ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ
Гіпотечного.

Складайте свої ощадности в Дністрі!

Дністер Товариство взаїмного кредиту, стоварищенє зарєєстрованє з обмеженою порукою у Львові, Ринок ч. 10. дім „Просьвіти“

Дністер приймає вкладки щадничї і опроцентує їх по 4% від ста.

Дністер Стан вкладок 31. грудня 1901 900.193 К 53 с. на 1.063 книжочках.

Дністер удїляє своїм членам позичок на векслї і скрипти за інтабуляцією або при відповідній поруці на 5½% і 1% додатку на кошти адмінїстраці. Сплату позичок розкладає „Дністер“ догідно також до 10 літ. Членом може бути тільки член обезпечений в „Дністрі“, від огню.

Дністер Удїл членський виносить 50 К, вписове 2 К. Удїли виплачені по день 31. грудня 1901: 81.169 К 37 с. Членів було: 2.006. Стан позичок: 869.245 К 4 с.

Дністер удїляє рікрїчно з чистого зиску датки на публичні добродїїні рускі цїли — на церкви, бурсї, школи і т. д. — До кінця року 1901 удїлено 8.840 К.

Інформацій в справах позичок удїляють агенти і Дирекция.

Збогатити ся
в добру а дешево
книжку
рад би кождей.

Тож звертаємо Вашу увагу, що такою книжкою є:

„Народний декляматор“

На 322 стор. читного друку містить 107 ріжнородних деклямацій, первородних руських поетів. У вступних замїтках пояснено звязок:

І. Що і як деклямувати?
II. Як устроювати народні вечерки?

Цїна примірника оправленого в елегантне полотно з витисками виносить лиш 1 К 20 сот.

З огляду на ті всі прикмети повинен „Народний декляматор“ находити ся в кожній руській хатї.

Просить ся замовляти у накладовїй книгарни **Якова Оренштайна** в Коломиї, (Ринок). 20(1—6)

— Краєва Рада шкільна апробувала слїдуючі виданя Руского Тов-а педагогїчного на нагородї пильности і до бібліотек шкіл народних:

	(брошуров.) (оправл.)	
Оповіданя для дїтий	40 сот.	54 сот.
Оповіданя Катренка	40 „	54 „
Оповіданя Коцюбинського	40 „	54 „
Переклади Кримського	40 „	54 „
Дитячі оповіданя, Мамини Сибїряка	30 „	54 „
Байки Пушкіна	30 „	54 „
Оповіданє Марка Вовчка ч. I	30 „	44 „
Марта Борецка	40 „	60 „
На вірках	30 „	44 „
Народні думи, д-ра Пачовського	40 „	60 „
Казки, гр. А. Толстого	40 „	54 „
Поеми, О. Кониського	30 „	44 „
Покарана лож, комедийка	20 „	34 „
Малїй сьпіванник	20 „	34 „
Серед цвїтів, комедия в 2 дїях	16 „	30 „
Лис Микита, Гете-Франко	1 К	1 К 30 „
Перша китичка, Ярошинської	20 сот.	30 „
Друга китичка, Ярошинської	20 „	30 „
обї разом	54 сот.	54 сот.
Андерсен, Казки IV і V ч.	50 „	90 „
5 частий разом опр.	2 К	90 „

Для шкіл видїлових апробовано:

Дивні пригоди комаха, Сангвіна	48 сот.	75 сот.
Інститутка, М. Вовчка	40 „	60 „
Шекспїр в повістках	30 „	60 „

Зарваницю поему Василя Щурата можна замовляти лише в Ставропигійській книгарни у Львові, ул. Руска ч. 3. Цїна з поштовою оплатою 25 сот.